

Korchevsky D.O.

OUTLOOK-PHILOSOPHICAL PRINCIPLES OF INTEGRATION OF THE CONTENTS OF FUTURE SPECIALISTS' OF COMPUTER GRAPHICS AND DESIGN PROFESSIONAL TRAINING

In the article the problem of the outlook-philosophical foundations of integration of the contents of future specialists' of computer graphics and design professional training is highlighted. The analysis of the relationship of philosophy and methodology of formation of the outlook of future computer professional profile is made. It is shown that the basis of information culture expert system integrated forms of knowledge, skills and values. It is shown that the nature and type of social impact and cultural changes generated by computerization, depends on the social context in which the process of informatization, and the problem itself is associated with human relations, computer and society. It is proved that the main purpose of forming the content of future professional context of philosophical ideas of development is to continuously update knowledge and achieving secondary information. This content requires combination of subjects in a single learning process and using an integrative approach. Reasonable expediency of integration approach to forming and maintenance of future specialists' of computer profile professional training. Conceptual principles of forming the system of integrated maintenance of professional training of specialist of computer profile are expounded. Grouping of content of teaching material in direction of «Computer Graphics and Design is made. Dissertation component structures outlook scheme: interest - knowledge - values - the idea, ideal or idol - psychological treatment plant on the subject to the object - statement of the problem and willingness to act. Deals with the possibility of forming the information and information culture of a specialist in computer technology and design by structuring the knowledge -based integration of subjects in the humanistic paradigm of education.

Key words: training, integration of content, outlook, outlook philosophical principles specialists of computer graphics and design.

УДК 37.015.3:614.8

Кулалаєва Н.В.*

КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ НАСИЧЕННЯ ТИПОВОЇ ПРОГРАМИ НОРМАТИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ»

У статті розглянуто зауваження та пропозиції професорсько-викладацького складу вищих навчальних закладів України до насичення чинної програми нормативної дисципліни «Безпека життєдіяльності», підготовка студентів за якою триває в Україні вже четвертий рік.

Зауваження та пропозиції систематизовано в три блоки: структурний, змістовний та оціночний. Матеріал кожного блоку проаналізовано з урахуванням визначення заходів поліпшення якості реалізації програми. Обґрунтовано доцільність подальшого обговорення та вдосконалення структури програми, а також корегування її змісту відповідно до загальної концепції курсу.

Ключові слова: програма нормативної дисципліни «Безпека життєдіяльності», структура програми, зміст програми, структурний блок, змістовний блок, оцінний блок.

Навчальні програми, за якими працюють викладачі вищих навчальних закладів (ВНЗ) освіти, спільно з навчальними планами є основними нормативними науково-теоретичними документами, що визначають місце і значення певної навчальної дисципліни в реалізації освітньо-професійної підготовки студента, її зміст, компетенцію, обсяг знань, умінь і навичок, якими повинен володіти фахівець, послідовність й організаційні форми вивчення навчальної дисципліни [6, с. 34]. Щодо викладання нормативної навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності», то вже

* © Кулалаєва Н.В.*

четвертий рік в Україні триває підготовка студентів, яка відбувається за типовою навчальною програмою, що була введена у ВНЗ 2011 року [10]. Відгуки професорсько-викладацького складу кафедр ВНЗ, які здійснювали навчання студентів за цією програмою, свідчать про необхідність її суттєвого корегування. Проведений комплексний аналіз наявного стану насичення цієї програми дозволив у першому наближенні окреслити коло питань, які вимагають першочергового корегування, вдосконалення, подальшого розвитку та реалізації.

Багато колег – педагогів висловлювалися стосовно цієї програми, зокрема В.Биков, О. Кожем'якін, В. Михайлюк, О. Розпутній, Н. Лутак, О. Шароватова [2; 4; 7; 9; 12]. До недоліків обговорюваної програми, на думку В. Бикова та О. Кожем'якіна [2, с. 21], належить насамперед її структура, а також наявність значної кількості завдань, які повинні вирішуватися спеціалістами відповідних фахових профілів підготовки (наприклад, 1702). За цих умов такі завдання повинні входити до компетенцій саме цих фахівців, а не спеціалістів з усіх інших напрямків, на яких власне і розраховано нормативні дисципліни. Нормативною базою для них визначено власні професійні компетенції. Стосовно всіх інших у кращому випадку в навчально-виховному процесі, за яким здійснюється навчання студентів за діючою програмою нормативної навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності», може відбуватися тільки ознайомлення із завданнями, набуття певних знань та умінь. У цьому і полягає суть проблеми, яку повинна розв'язати наступна редакція програми. Результати розгляду змістовних модулів цієї програми, які обґрунтовують наведене, пропонуються нижче.

Мета статті полягає у здійсненні комплексного аналізу чинної типової навчальної програми нормативної дисципліни «Безпека життєдіяльності» 2011 року видання та у висуненні пропозицій щодо її вдосконалення.

Особливу увагу, на думку професорсько-викладацького складу ВНЗ, при корегуванні структури програми, що розглядається, слід приділити загальній складовій її змісту, який багато в чому не відповідає задекларованій тематиці. Основні зауваження педагогів до наповнення програми можна звести у три блоки – структурний, змістовний та оціночний.

До першого блоку належать вимоги до загальної структури програми. І головна з них стосується наявності у програмі професійної складової. Дійсно, зміст програми нормативної дисципліни «Безпека життєдіяльності», на наш погляд, не повинен мати професійної частини, оскільки ця дисципліна не належить до циклу професійної підготовки. До того ж формулювання питань у професійній складовій не відповідають загальній концепції курсу, що унеможливорює переведення її до кола професійно спрямованих. Так, регіональний комплекс природних загроз не може бути винесений до професійної складової нормативної навчальної програми дисципліни «Безпеки життєдіяльності», оскільки у ВНЗ студенти навчаються за різними спеціальностями і, отже, їх необхідно знайомити з різними природними загрозами в одній і тій же місцевості, чого в обсязі загальної нормативної дисципліни реалізувати практично неможливо. Наступне: для ідентифікації та оцінювання рівня небезпек таких загроз треба використовувати їх імовірнісні структурно-логічні моделі, які слід спочатку розглянути та навчитися будувати, а не навпаки. Загальні вимоги до безпеки технологічного устаткування виробничих процесів потрібно перенести до змісту дисципліни «Основи охорони праці», яка також викладається всім студентам освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр». Реалізовувати «на об'єкті комплекс робіт з попередження НС, локалізації та ліквідації їх наслідків за відомими алгоритмами, технологіями з урахуванням діючих галузевих норм і правил» є суцільно професійною компетенцією і належить до повноважень спеціальності 1702 «Цивільна безпека», і тому це завдання не може бути присутнім у нормативній програмі взагалі. Фахівець будь-якої

спеціальності, окрім медичних працівників, не повинен займатися «психологічною та медичною реабілітацією постраждалого населення», це справа професійних лікарів. До речі, «Основи підвищення психофізіологічної стійкості кадрів до професійних небезпек» належить до питань, що повинні розв'язуватися фахівцями спеціальності «Практична психологія», підготовку яких здійснюють професійні психологи у відповідних ВНЗ, які спеціалізуються в галузі безпеки людини [2, с. 21].

Наступний блок стосується змісту програми, до якого також є певні зауваження. Так, назва теми 1 «Категорійно-понятійний апарат безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек. Ризик як кількісна оцінка небезпек» не корелюється з її змістом. До того ж у першій темі, що повинна мати більш узагальнений характер, пропонується розглядати «одиночки виміру показників класифікаційної ознаки НС і їхні граничні значення в природному середовищі, виробничій, транспортній й інших сферах життєдіяльності». Ці показники (параметри) бажано викладати в окремих темах, де розглядатимуться відповідні сфери життєдіяльності. Крім того перелік небезпек, наведений у темі (види небезпек: мікро- і макробіологічна, вибухопожежна, гідродинамічна, пожежна, радіаційна, фізична, хімічна, екологічна) є некоректним, оскільки складається з небезпек різних класифікацій [4, с. 37].

Формулювання теми 2 «Природні загрози, характер їх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки» припускає розгляд впливу природних загроз на рослини і тварини, що не може становити завдання нормативної дисципліни «Безпека життєдіяльності».

Тема 3 «Техногенні небезпеки та їхні наслідки» містить занадто багато матеріалу, який перевантажує її. Зокрема в ній розглядаються: теорія горіння, параметри пожеж, показники матеріалів, класифікація об'єктів за вибухопожежнонебезпекою, що дублює матеріал дисципліни «Основи охорони праці». Сумнівною також уявляється доцільність розглядання в ній «Рівнів втручання у випадку радіаційної аварії. Вимог до розвитку та розміщення об'єктів атомної енергетики», «Типології аварій на хімічно-небезпечних об'єктах, а також вимоги до їхнього розміщення й розвитку. Організація дозиметричного та хімічного контролю». Таке наповнення нормативної дисципліни «Безпека життєдіяльності» є суперечним, оскільки ці питання належать до кола вузькопрофесійних.

Формулювання деяких тез у темі 4 «Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики» має подвійний сенс. Наприклад, соціальні та психологічні фактори ризику, поведінкові реакції населення адміністративно територіальних одиниць (АТО) в НС, зокрема «встановлення вибухового обладнання в багатолюдному місці, установі (організації, підприємстві), викрадення зброї та небезпечних речовин з об'єктів їх зберігання, використання, переробка або під час транспортування» не прийнятні, тому що з такого визначення незрозуміло, чи це перелік небезпек соціально-політичного характеру з класифікації Державної служби України з надзвичайних ситуацій (ДСНС), чи це питання, які слід розглядати для окремого вивчення - тобто як правильно встановлювати вибухові обладнання, викрадати зброю, захоплювати суб'єкти господарювання (СГ). До того ж такі розділи, як «Класифікація об'єктів забезпечення захисту від терористичних дій», «Аналіз аварійних ситуацій під час технологічного тероризму», «Антитерористичні критерії оцінки уразливості й підвищення стійкості роботи об'єктів підвищеної небезпеки», включають суто професійні питання, які не можна розглядати в рамках курсу «Безпеки життєдіяльності». Крім того такі потреби, як забезпечення соціально-політичної та психологічної безпеки, недоцільно поєднувати в одній темі, оскільки кількість конфліктних і небезпечних ситуацій, пов'язаних із психічним станом людини, внаслідок непорозумінь на міжнаціональному, етнічному,

расовому та релігійному підґрунтях щорічно зростає. Їх бажано розглядати в окремих темах [9].

Освітні кваліфікаційні характеристики (ОКХ) та освітні професійні програми (ОПП) абсолютної більшості спеціальностей не передбачають і не повинні передбачати опанування професійних питань спеціалістами цивільного захисту (спеціалізованих ВНЗ), тема інших фахових призначень. До завдань таких установ взагалі належать шоста – «Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення й АТО в НС» і сьома – «Керування силами та засобами СГ під час НС», оскільки їхні питання знову ж належать до професійних обов'язків рятувальників ДСНС і повноважень органів державного керування під час НС. Отже, їхня наявність у змісті програми дисципліни «Безпека життєдіяльності», що є дисципліною обов'язкового вибору для студентів усіх спеціальностей, на нашу думку, не доцільна.

Зауваження до наступного блоку програми пов'язані з визначенням рівня знань і умінь, який повинен бути сформований у студентів у результаті вивчення дисципліни [3, с. 67]. При формулюванні мети дисципліни у типовій програмі йдеться про необхідність прищеплення студентам компетенції для забезпечення безпеки у професійній діяльності за фахом, а також знань, умінь і навичок. Але, користуючись відомими визначеннями, самі компетенції можна позначити як систему знань і вмінь, навичок, здатностей і психічних якостей [1, с. 29]. До того ж декларується, що студент повинен придбати ці компетенції в «професійній діяльності за фахом». Зауважимо, що відповідно до наказу [10], який ввів у дію програму, що розглядається, студенти вивчають дисципліну «Безпека життєдіяльності» на першому – другому курсах, коли вони ще не мають практичного досвіду праці за фахом. Тому зрозуміло, що про можливі типові випадки фахової небезпеки, як і будь-які компетенції щодо їхнього усунення у цьому випадку взагалі йтися не може. До того ж компетенції, які повинні опанувати майбутні фахівці в результаті вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності», програма поділяє на загальнокультурні та професійні, хоча ця дисципліна ніколи не належала до дисциплін циклу професійної підготовки. Оцінюючи зміст цих компетенцій, можна відзначити таке:

- знання сучасних проблем і головних завдань безпеки життєдіяльності та вміння визначити коло своїх обов'язків з питань виконання завдань професійної діяльності з урахуванням ризику виникнення небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та призвести до несприятливих наслідків на СГ, не повинні входити до змісту загальнокультурних компетентностей;

- уміння (компетентність) оцінити сталість функціонування суб'єкта господарювання в умовах НС і обґрунтувати заходи щодо її підвищення не може бути придбане під час освоєння матеріалу дисципліни «Безпека життєдіяльності» у студентів 1-2 курсу;

- уміння оцінити безпеку технологічних процесів і обладнання та обґрунтувати заходи щодо її підвищення не може також бути в них сформовано тому, що студенти 1-2 курсу ще не мають уявлення про ці процеси й устаткування, оскільки дисципліни фахового профілю в більшості випадків у ВНЗ починають викладатися з 3 курсу;

- уміння (компетентність) обґрунтувати та забезпечити виконання комплексу робіт на об'єкті з попередження виникнення НС, локалізації та ліквідації їх наслідків є винятково професійним для фахівців галузі знань 1702 «Цивільна безпека»;

- оцінювати стан готовності підрозділу до роботи в умовах загрози і виникнення НС за встановленими критеріями й показниками майбутній фахівець будь-якої спеціальності не в змозі, це справа професійних кризових менеджерів. Тому

нормативними документами у більшості програм професійних дисциплін не визначено ані часу, ані завдань на опанування цих тем студентами всіх інших напрямів підготовки.

За мету вивчення нормативної дисципліни «Безпека життєдіяльності» в програмі 2011 р. поставлено «набуття студентами компетенцій, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій і природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та призвести до несприятливих наслідків на суб'єктах господарювання, а також формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку» [11]. З цього формулювання фактично випадає об'єкт безпеки життєдіяльності – людина як особистість, оскільки вона відповідно до поставленого завдання повинна використовувати знання з підтримки безпеки для захисту персоналу об'єктів галузі, населення АТО, матеріальних цінностей та ін., окрім себе самої. Хоча усім відомо: якщо не забезпечено особисту безпеку, марно навіть вести мову про безпеку інших. До того ж «Порядок здійснення навчання населення дій у надзвичайних ситуаціях» вимагає здійснювати підготовку до дій у надзвичайних ситуаціях студентів ВНЗ, що навчаються за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавр, шляхом формування знань, умінь та навичок щодо забезпечення необхідного рівня безпеки у НС відповідно до майбутнього профілю роботи, галузевих норм і правил [8]. І з цим не можна не погодитися, оскільки вища професійна освіта має справу з СГ певних областей відповідно до специфіки конкретного ВНЗ як безпосередньо для СГ, так і для людства в цілому (Чорнобиль), з чим, на нашу думку, потрібно рахуватися. Але чітке уявлення про фахові небезпеки, яке є першочерговою умовою для опанування компетентності, що регламентує типова програма, на нашу думку, на 1-2 курсах ВНЗ реалізувати неможливо.

Частина педагогів не погоджується з тим, що «засвоївши дисципліну «Безпека життєдіяльності» майбутні бакалаври (молодші спеціалісти) повинні оволодіти сукупністю компетенцій з питань безпеки життєдіяльності саме для вирішення професійних завдань, пов'язаних із гарантуванням збереження життя та здоров'я тільки персоналу суб'єкта господарювання в умовах небезпечних і надзвичайних ситуацій [4, с. 38]. Ці компетенції, на їхню думку, не дозволяють забезпечити безпечних умов існування людини в побуті, на відпочинку, в інших середовищах, не гарантують безпеки особистості, родини, різних людських об'єднань, не пов'язаних із професійною діяльністю. Це зауваження досить суперечливе, оскільки, як уже йшлося раніше, по-перше, прищеплення професійних компетенцій, притаманних фахівцям напряму 1702, не повинно бути взагалі результатом опанування дисципліни «Безпека життєдіяльності» у ВНЗ, а, по-друге, навчання в останньому починається не з нульового рівня підготовки молоді з питань безпеки і ґрунтується саме на наявності в студентів знань, отриманих у родині, загальноосвітній школі, в установах додаткової освіти, у середніх навчальних закладах, спортивних, творчих, та ін. об'єднаннях за місцем проживання, у неформальних дитячих і молодіжних колективах і групах тощо [7, с. 21].

Підсумовуючи наведене слід зазначити, що проведений аналіз зауважень та пропозицій професорсько-викладацького складу, залученого до реалізації програми нормативної дисципліни «Безпека життєдіяльності», за структурою і змістом свідчить, що вона дійсно потребує подальшого обговорення фахівцями у сфері безпеки життєдіяльності та істотного корегування. При цьому найважливішими є підготовка та обговорення головного – загальної концепції її змісту. І насамперед того, для якого рівня майбутніх фахівців її створюють, який у них базовий запас знань (наявність діагностики), на що можна спиратися, до чого повинна прагнути (які завдання передбачається розв'язати) вища школа й чи буде вона фактично реалізовувати вдосконалену програму? Останнє є, на наш погляд, також важливим. Звернемося до

інформації сайту науково-методичної комісії МОНУ з «Цивільної безпеки» (НМК ЦБ) стосовно перевірки якості викладання нормативних дисципліни напрямку ЦБ в освітніх установах. За рішенням НМК ЦБ було проведено вибірковий моніторинг реалізації наказу № 969/922/216 від 21.10.2010 р. у 32 вищих навчальних закладах, з яких: 4 – класичних університети, 9 – політехнічних, 4 – транспортних, 12 – галузевих і 3 – аграрних (для довідки: всього в Україні понад 950 ВНЗ, з яких державного підпорядкування – близько 220). У процесі моніторингу перевірялися: стан упровадження в навчальний процес вимог типової програми нормативної дисципліни «Безпека життєдіяльності»; кадрове забезпечення викладання навчального матеріалу; обсяг навчального часу, відведеного на опанування її змістом, і розподіл останнього за видами занять; забезпечення консультування розділів дипломних робіт (проектів) бакалаврів, спеціалістів, магістрів; включення до складу Державних екзаменаційних комісій викладачів дисципліни «Безпека життєдіяльності».

У результаті моніторингу встановлено, що тільки в одному ВНЗ – Придніпровській державній академії будівництва та архітектури – обсяг годин і розподіл за видами занять з дисциплін напрямку ЦБ відповідає вимогам типових програм. У більшості ж вищих навчальних закладів, де здійснювався моніторинг, п. 1 наказу не виконується: в 15-тих ВНЗ обсяг годин і розподіл за видами занять з відповідних дисциплін частково відповідає, в 16-тих – повністю не відповідає. Наприклад, стосовно консультування розділу дипломних робіт у повному обсязі згідно з п. 4.3 наказу воно здійснюється тільки в 8-ми ВНЗ. У 24 ВНЗ обсяг годин навчального навантаження консультантів розділів дипломних робіт суттєво нижче передбаченого в цьому пункті. Не можна також не прокоментувати фактів прихованого скорочення кількості аудиторного кредитного часу, передбаченого відповідними навчальними програмами для нормативних дисциплін освітнього напрямку «Цивільна безпека». Саме аудиторного, оскільки години, передбачені для індивідуальної та самостійної роботи, з навчального навантаження викладачів багатьох ВНЗ вилучено. А кількість таких годин – 2/3 (75 %) від загального обсягу на кожну нормативну дисципліну. Таким чином, скорочення годин фактично відбулося, причому без узгодження з ДСНС і Держгірпромнаглядом. Очікуваний результат – зниження якості підготовки фахівців із забезпечення безпеки професійної діяльності з усіма наслідками, що з цього випливають.

Однак, незважаючи на наведені зауваження, з прийняттям цієї програми відбулося подальше зміцнення позицій сучасної ідеології цивільної безпеки – культури безпечної життєдіяльності, особливо в її професійній галузі. Безпосереднє прищеплення елементів культури безпеки студентам будь-якого профілю в процесі навчання у ВНЗ, безумовно, сприяє забезпеченню як їхньої особистої безпеки в професійній та побутовій діяльності, так і людського співтовариства в цілому, оскільки є визначальною умовою його існування [5, с. 67]. Крім того важливим є подальше поширення ризик-орієнтованого підходу як засобу визначення безпечних для життєдіяльності людини зон і їх меж у середовищі існування. Таким чином, у вищій школі офіційно з'явився інструментарій забезпечення наукової діяльності цього напрямку. Наступним кроком повинна стати поява наукових шкіл і розвиток фундаментальних досліджень в галузі ЦБ.

Таким чином, поданий у статті комплексний аналіз діючої програми нормативної дисципліни «Безпека життєдіяльності», за яким визначено нагальні проблеми щодо її якісної реалізації, свідчить про необхідність широкого обговорювання та наступного вдосконалення. Зауваження до насичення програми систематизовано у трьох блоках – структурному, змістовному та оціночному. Доведено, що структура, зміст і наявність професійної складової у програмі не відповідають загальній концепції сучасної освіти населення в галузі безпеки життєдіяльності, що унеможливує

насичення ними цієї дисципліни, а тим більше й її реалізацію на компетентнісному рівні. У зв'язку з наведеним програма нормативної дисципліни «Безпека життєдіяльності» потребує суттєвого корегування, що може бути предметом подальшого наукового пошуку.

Література:

1. Абаскалова Н. П. Теория и методика обучения безопасности жизнедеятельности / Н.П. Абаскалова. – М. : Издательство АСТ, 2008. – 135 с.
2. Биков В. І. Деякі зауваги до структуризації програми навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» у вищих навчальних закладах /автор // Напрями удосконалення вищої освіти з питань цивільного захисту та безпеки життєдіяльності : Матер. всеукр. наук.-практ. семін. (6-7 червня 2012 р., м. Херсон). – 2011. – С. 18-23.
3. Звонников В. И. Современные средства оценивания результатов обучения / В. И. Звонников. – М. : Издательство Академия, 2008. – 145 с.
4. Кожем'якін О. С. Суперечності застосування компетентнісного підходу при розробці навчальної програми з дисципліни «Безпека життєдіяльності» / О. С. Кожем'якін // Технології забезпечення якості освіти в державному управлінні: виклики сьогодення: Матер. 2-ої всеукр. наук.-практ. конф. (30 листопада 2012 р., м. Київ). – Т. 2. – 2012. – С. 36-38.
5. Кулалаєва Н. В. Культура безпеки людства: монографія. / Н. В. Кулалаєва. – Миколаїв : Вид-во ДМ Репрографія, 2011. – 371 с.
6. Михайлов Л. А. Теория и методика обучения безопасности жизнедеятельности / Л. А. Михайлов. – М. : Издательский центр «Академия», 2009. – 288 с.
7. Михайлюк В. О. Здобутки та втрати типових навчальних програм дисциплін БЖД і ЦЗ 2011 року / В. О. Михайлюк // Безпечна життєдіяльність – майбутнє людства : матеріали всеукраїнської науково-методичної конференції. – Миколаїв : НУК. – 2011. – С. 20-23.
8. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях». – К. –№ 444 від 26.06.2013 р.
9. Розпутній О. І. Впровадження у навчальний процес типових навчальних програм «Безпека життєдіяльності» та «Цивільний захист» / О. І. Розпутній // Безпека життєдіяльності. – Київ. – 2012. – № 2. – С. 26-29.
10. Про організацію та вдосконалення навчання з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту у вищих навчальних закладах України наказ № 969/922/216 від 21.10.2010 // Офіційний вісник України. – Київ. – 2010. – № 88. – С. 126.
11. Типова навчальна програма нормативної дисципліни «Безпека життєдіяльності», для вищих навчальних закладів для всіх спеціальностей за освітньо- кваліфікаційними рівнями» молодший спеціаліст», «бакалавр». – К., 2011.
12. Шароватова О. П. До питання про формування культури безпеки життєдіяльності у студентів вищих навчальних закладів / О. П. Шароватова // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – № 4 (215). – 2011. – С. 167-171.

Кулалаєва Н.В.

КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ НАСЫЩЕНИЯ ТИПОВОЙ ПРОГРАММЫ НОРМАТИВНОЙ УЧЕБНОЙ ДИСЦИПЛИНЫ «БЕЗОПАСНОСТЬ ЖИЗНЕДЕЯТЕЛЬНОСТИ»

В статье рассмотрены замечания и предложения профессорско-преподавательского состава высших учебных заведений Украины к насыщению действующей программы нормативной дисциплины «Безопасность жизнедеятельности», подготовка студентов по которой продолжается в Украине уже четвертый год.

Замечания и предложения систематизированы в три блока – структурный, содержательный и оценочный. Материал каждого блока проанализирован с учетом определения мер улучшения качества реализации программы. Обоснована целесообразность дальнейшего обсуждения и совершенствования структуры программы, а также корректировки его содержания в соответствии с общей концепцией курса.

Ключевые слова: программа нормативной дисциплины «Безопасность жизнедеятельности», структура программы, содержание программы, структурный блок, содержательный блок, оценочный блок.

Kulalaieva N.V.

COMPREHENSIVE ANALYSIS OF THE SATURATION MODEL PROGRAM
OF REGULATORY SUBJECT «SAFETY OF THE VITAL ACTIVITY»

In Ukraine for four years already lasts training of students in the subject «Safety of the vital activity» that became part of standard program of training, which was introduced in higher education in 2011. Notes for its saturation are systematized in the article into three blocks: structural, meaningful and evaluative. The essence of the first block is examining the requirements for the overall structure of the program and main one is regarding the availability in professional component that means content of the program should be brought into conformity with the requirements set out in the compulsory subjects of choice for students of all specialties. The next block directly devoted to the analysis of the content of the program, in which there are some observations. In the third block notes to the program related to evaluation of knowledge and skills that should be formed as a result of the students studying the subject, where it is defined as a competence are considered. Taking into account the level of professional training of students presently to gain the desired competence on first years of studies it is almost impossible. Thus, analysis of observations made by the teaching staff which was involved by the structure and content shows the need in further discussion and improvement.

Key words: normative discipline program «Safety of life», the program structure, program content, the structural block, the meaningful block, the evaluation block.

УДК 378:37.01:007

Матросова И. Г.*

ТЕНДЕНЦИИ КУЛЬТУРОСООБРАЗНОГО РАЗВИТИЯ ВЫСШЕГО ТЕХНИЧЕСКОГО
ОБРАЗОВАНИЯ В ПЕРЕХОДНЫЙ ПЕРИОД

Статья посвящена рассмотрению основных тенденций развития высшего технического образования в переходный период, отмеченный негативным влиянием многих факторов социального, культурного, экономического, психологического и педагогического характера. Доказано, что особое значение приобретает принцип культуросообразности, который позволяет привести инженерное образование в соответствие с актуальной культурой – культурой информационного общества. Руководствуясь этим принципом, на современном этапе возможно создать такую виртуальную образовательную среду, которая обеспечит эффективную коммуникацию всех участников образовательного процесса, содействуя формированию информационной, технологической, экологической и медиакультуры будущих специалистов.

Ключевые слова: принцип культуросообразности, высшее техническое образование, переходный период, виртуальная образовательная среда.

Основные тенденции развития современного общества – информатизация, глобализация и интеграция, – исследуются в рамках различных научных дисциплин (педагогике, экономике, психологии, культурологии и др.) в контексте формирования общества знаний, а сами знания рассматриваются как решающий фактор экономического развития. Начало XXI века ознаменовалось глубокими трансформациями во всех сферах жизни. Проведя историческую аналогию, можно констатировать, что конец XX – начало XXI века является переходным периодом, имеющим отличительные черты – нестабильность экономического, социального,

* © Матросова И.Г.*